

OUDERCOMITEE versus* GEBRUIKERSRAAD, BEWONERSRAAD

*versus : latijn voor tegen, tegenover, ten overstaan van.
ook soms afgebeeld met de bekende pijltjes < > die elk een andere richting aanwijzen.

Het is zeker niet de bedoeling dat een oudercomité, een gebruikersraad of bewonersraad tegenover mekaar staat maar eerder dezelfde richting uitkijken, dat ze samen hetzelfde doel nastreven.

Hiervoor zijn er echter geen pasklare oplossingen. Iedere gebruikersraad, oudercomité, bewonersraad zal zich moeten beraden hoe ze dit het best aanpakt.

Hierbij kunnen een aantal bedenkingen die bij de werking en/of de samenwerking van gebruikersraden en oudercomités best eens overwogen worden.

Vooreerst een woordje over de gebruikersraad :

Het woord gebruikersraad is op zich niet onbelangrijk, het duidt aan dat het hier wel degelijk gaat over de personen die gebruik maken van een voorziening en er het grootste deel van hun leven verblijven.

Volgens het decreet worden de leden van de gebruikersraad gekozen uit de gebruikers of hun wettelijke vertegenwoordigers. Is de gebruiker mondig en bekwaam genoeg om zijn belangen en die van andere medegebruikers te verdedigen kan hij lid zijn van de gebruikersraad, maar wie bepaalt de grens ?

Het is duidelijk dat voor de verlengde minderjarigen de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers deze taak op zich nemen, maar voor de licht en matig mentaal gehandicapten, hoe zit het daarmee ?

« Wij willen niet als kleine kinderen behandeld worden » was in 95 één van hun slogans op hun congres rond het thema : « Wij vragen het woord ».

Al is het duidelijk dat dit niet kan zonder een goede begeleiding.

Begeleiding door ouders, door familieleden of door mensen die een vertrouwelijke omgang hebben met die personen met een mentale handicap.

Het ware dus wenselijk dat men in een aantal voorzieningen daar terdege mee rekening houdt en dat men, zowel vanwege de voorziening als vanwege de ouders, familie of wettelijke vertegenwoordigers er gemakkelijksheidshalve de persoon met een handicap niet zou bij betrekken.

Hen er bij betrekken zal ook een aanpassing vragen op gebied van communicatie, taalgebruik, verstaanbaarheid en uitdrukkingsmogelijkheden van de gehandicapte bewoner.

Hen er bij betrekken zal ook aandacht vergen voor de soms uiteenlopende belangen van de persoon met een handicap enerzijds en de ouders en wettelijke vertegenwoordigers anderzijds.

Het kan zeker zinvol zijn om ze aan bod te laten komen via een bewonersraad en een voor hen aangepaste manier van vergaderen. In heel wat voorzieningen is men er ondertussen in geslaagd en kunnen de gebruikers via de bewonersraad hun mening, vragen en opmerkingen kwijt.

Om nu terug te komen op de gebruikersraad, laten we het even hebben over de bevoegdheden die in het decreet onder de de noemer « collectieve inspraak » staan beschreven.

Er is vooreerst bepaald dat er voorafgaandelijk overleg verplicht is op 3 punten :

1. Wijzigingen aan het reglement van orde
2. Belangrijke wijzigingen in de woon en leefsituatie
3. Wijzigingen in het concept van de voorziening

1. Wijzigingen aan het reglement van orde.

Dit vraagt op zich geen verduidelijking al is het wel zo dat menig reglement van orde destijds éénzijdig door de voorziening is opgesteld en dat dit best eens o.a. op basis van de kwaliteitseisen onder de loupe wordt genomen door de gebruikersraad in samenspraak met de directie.

2. Belangrijke wijzigingen in de woon en leefsituatie.

De term 'woon en leefsituatie dekt heel wat :

- neem nu de 'woonsituatie' en bekijkt maar eens alle aspecten rondom wonen binnen een normaal huisgezin; de ruimten waarin men gezamenlijk verblijft zoals de living, de eethoek, de keuken en de meer persoonlijke ruimten zoals de slaapkamer, die in sommige gevallen nog gedeeld worden met andere gebruikers, het sanitair en de badkamer enz. met daarbij ook aandacht voor het konfort in gebruik, de privacy, de veiligheid.

- neem ook de 'leefsituatie'.
Hier kunnen zoveel aspecten van het dagelijks leven aan bod komen want tenslotte verlangen we toch dat die 'leefgroep' de kwaliteit van een gezinsleven zou evenaren.

3. Wijzigingen in het concept van de voorziening

Zowel voor de gebruikers als voor het personeel van de voorziening is het belangrijk dat de voorziening dit concept, de visie en de doelstellingen rondom de zorg en begeleiding die ze aan de haar toevertrouwde personen met een handicap wenst te bieden, duidelijk omschrijft zodat de bewoner, gebruiker of zijn wettelijke vertegenwoordiger weet wat er op gebied van opvang en begeleiding aangeboden wordt en ook weet met welk gekwalificeerd personeel dit zal gerealiseerd worden.

Dit voor wat betreft het verplicht overleg.

De volgende 2 paragrafen van art. 18 van het decreet geven aan de gebruikersraad nog andere bevoegdheden :

- & 3. *Zowel de voorziening als de gebruikersraad hebben **initiatiefrecht** om advies te vragen of uit te brengen inzake aangelegenheden die de verhouding voorziening – gebruikers aangaan. Er is **hoorrecht** en **antwoordplicht** omtrent elk onderwerp waarover de gebruikersraad een standpunt aan de verantwoordelijken van de voorziening wenst mee te delen.*

Hier worden ook weer heel wat mogelijkheden geboden aan de gebruikersraad om op heel wat terreinen inspraak te hebben, maar advies uitbrengen betekent daarom nog niet dat dit advies moet ingewilligd worden en, mits de nodige en gemotiveerde argumenten kan een directie ook weigeren aan een advies gevolg te geven.

Initiatiefrecht, hoorrecht en antwoordplicht zijn duidelijke termen en iedere gebruikersraad zou er gebruik moeten van maken en moet er ook voor zorgen dat ieder advies, vraag of standpunt in het verslag wordt geformuleerd en wordt opgevolgd tot er een duidelijk antwoord is.

- & 4. *De voorziening verstrekt aan de gebruikers de noodzakelijke informatie omtrent beslissingen die rechtstreeks de woon en leefsituatie van de gebruikers betreffen en inzake alle andere elementen die de gebruikers als groep aanbelangen, met inbegrip van informatie omtrent haar jaarrekeningen.*

De formulering van deze paragraaf geeft ook weer aan dat de voorziening gehouden wordt aan het verstrekken van informatie niet alleen over beslissingen maar ook over alle andere elementen die de gebruiker als groep aanbelangen. De gebruikersraad zal hierover moeten waken dat zij wel degelijk al die informatie krijgt en ze desnoods moeten opvragen.

Het zal van de leden van de gebruikersraad de nodige moed vergen om deze beide paragrafen daadwerkelijk te gebruiken als instrument voor een degelijke collectieve inspraak.

Want vreest niet iedere gebruiker dat boven zijn hoofd dat beruchte zwaard van ontslag hangt als men wat te krachtig op zijn rechten staat ?

In heel wat voorzieningen waar reeds een oudercomitéwerking bestond is de opstart van een gebruikersraad meestal zonder moeite verlopen, maar in de voorzieningen waar er voor de eerste keer een gebruikersraad werd opgericht zal men dus moeten leren en ervaren wat dialoog tussen gebruikers en voorziening inhoudt.

Afspraken maken omtrent werking en programma. Opstellen van aandachtspunten en leren inzien wat van algemeen belang is en wat persoonlijke belangen zijn. Onderscheid maken tussen belangen van de ouders en belangen van de bewoners.

Maar in heel wat voorzieningen bestaat er sinds jaren een oudercomité.

Sommige van die oudercomités zijn al aan hun 3e, 4e, of 5e lustrum of meer.

Noem het nu oudercomité, oudervereniging, familiekring of broer en zussen-werking of hoe dan ook, het zijn allemaal persoonlijke initiatieven van familieleden van personen met een handicap.

Een groot aantal zijn uitgegroeid tot degelijk gestructureerde verenigingen met eigen statuten, eigen initiatieven, eigen middelen.

Deze verenigingen hebben niet zitten wachten op dit decreet en weten heel goed wat collectieve inspraak betekent.

Het is ook dank zij de ingesteldheid van die voorzieningen, waar deze oudercomités bestaan, dat die oudercomités een belangrijke rol zijn gaan vervullen binnen de voorzieningen en dat zij, dank zij een goede relatie en samenwerking met de directies, een rol zijn gaan vervullen in de opvang en de begeleiding van vooral mentaal gehandicapte personen.

Deze oudercomités plaatsen tegenover, naast of gewoon vervangen door de gebruikersraad zou dus in heel wat gevallen onverstandig zijn.

Want er zijn een aantal wezenlijke verschillen tussen een oudercomité en een gebruikersraad:

- Gebruikersraden zijn bij decreet voorzien en verplicht als voorwaarde voor de erkenning van een voorziening.
- Gebruikersraden zijn samengesteld uit een minimum aantal leden die door verkiezingen werden aangeduid nadat alle gebruikers of hun wettelijke vertegenwoordigers zich kandidaat hebben kunnen stellen.
- Gebruikersraden hebben een aantal bevoegdheden zoals initiatiefrecht, hoorrecht en recht op antwoord en informatie.
- Een oudercomité is niet verplicht.
- De leden van een oudercomité zijn ouders of familieleden van een persoon met een handicap en zijn meestal op eigen initiatief of op vraag van het oudercomité of de voorziening mee ingestapt in een bestaand oudercomité.
- De bevoegdheden van een oudercomité zijn gebaseerd op onderlinge afspraken tussen ouders, directie en personeel, soms zijn ze heel vaag en zijn ze meestal niet op papier gezet.
- Een oudercomité kan ook buiten de voorziening actief zijn, heeft ook aandacht voor de problematiek van de ouders en familieleden in allerlei andere aspecten zoals bvb. aanvaarden van de handicap van hun kind, specifieke opvoedingsproblemen, oudercursussen, seksualiteit en relatie, verlengde minderjarigheid, erfelijkheid enz... door bvb. info of contactavonden te organiseren.
- Oudercomités kunnen samen optreden ten overstaan van de overheid om een beter en ruimer aanbod van opvang te bekomen.
- Ouders en familieleden kunnen ook belangrijk zijn in het vrijwilligerswerk in de instelling.
- Oudercomité staat ook voor ouderlijke verantwoordelijkheid, het betekent dat ouders zich blijvend betrokken voelen bij het gebeuren rond hun gehandicapte zoon of dochter.

De opdracht van een gebruikersraad is dus niet noodzakelijk dezelfde als die van een oudercomité.

In voorzieningen waar een oudercomité actief is bestaat er al een traditie rond inspraak en participatie en ouders en directie hebben al ervaring opgedaan om niet alleen over hun eigen persoonlijke situatie te praten maar ook om te kunnen praten over de meer algemene aspecten van begeleiding en opvang.

Deze ervaring komt zeker ten goede aan het functioneren van de gebruikersraad.

Gebruikersraad, oudercomité **naast** elkaar:

Hier zullen een aantal punten duidelijk moeten afgesproken worden:

- De opdracht en de taakomschrijving van beide inspraakorganen.
- De samenwerking tussen beiden.
- Het onderling contact.
- Het uitwisselen van gegevens.
- Het aanbrengen van informatie vanuit de directie, vanuit de achterban, vanuit de overheid.
- De verhouding met de Raad van Bestuur van de instelling en waarom ook niet met de ondernemingsraad.

Een goede samenwerking berust dus op degelijke afspraken, op goede verhoudingen en duidelijke terreinafbakening.

Zoniet zullen nodeloze misverstanden ontstaan en kunnen tegengestelde adviezen uitgebracht worden. Er kan ook naijver ontstaan en dan wordt het oudercomité de concurrent van de gebruikersraad.

Of met andere woorden krijgt ge: oudercomité versus gebruikersraad.

Gebruikersraad, oudercomité **samen** met elkaar:

Hier zullen ook dezelfde duidelijke afspraken moeten gemaakt worden rond samenwerking.

Het oudercomité zou hier als ruggesteun kunnen dienen van de gebruikersraad en belangrijke agendapunten zouden eerst kunnen besproken worden in het oudercomité.

Gebruikersraden kunnen eerst de vergaderingen voorbereiden en daarna de directie en het oudercomité uitnodigen om al de agendapunten samen te bespreken.

Diverse vormen van samenwerking zijn mogelijk en het zal ook afhangen van de grootte van de voorziening en het aantal gebruikers en ouders die zich daadwerkelijk willen inzetten voor deze collectieve inspraak.

Hoe dan ook:

- De gebruikersraad alleen of samen met het oudercomité moet weten wat er gebeurt in de voorziening, moet informatie krijgen, informatie vormt de basis voor daadwerkelijke participatie.
- De gebruikersraad alleen of samen met het oudercomité moet weten wat de meningen en de wensen zijn van de bewoners, hun ouders en familie of hun wettelijke vertegenwoordigers. Ze zullen een werkwijze moeten kiezen waarbij ze met ieder van hen voeling blijven houden.
- De gebruikersraad alleen of samen met het oudercomité moet opkomen voor de meningen en de wensen van de bewoners.

Dit betekent dat de gebruikersraad invloed moet hebben op het beleid, dat er naar geluisterd wordt als hij advies wil uitbrengen en dat hij ook ingeschakeld wordt vóór er beleidsbeslissingen worden genomen.

Tot slot nog deze bedenking:

In onze samenleving zijn er een aantal mensen die ge zou kunnen noemen: de initiatiefnemers, de inzetters, de bereidwilligen, de vrijwilligers, de motoren van verenigingen of van doelgroepen.

Het zijn ook steeds dezelfde gezichten die ge er tegen komt.

Dit is ook zo in de gehandicaptensector, in de verenigingen voor personen met een handicap.

Dit is ook zo in oudercomités en gebruikersraden.

Daarom is het ook belangrijk dat er een goede taakverdeling is bij de leden van de gebruikersraad of oudercomité en dat ieder lid zich daadwerkelijk en naar eigen kunnen inzet voor een deel van de taken.

Niet onnodig vergaderen maar vergaderen rond duidelijke en goed voorbereide agendapunten met het doel resultaten en oplossingen te bekomen. Anders ontstaat er overbelasting of wordt het voor sommigen een full-time job.

Samenwerking om participatie op punt te stellen vraagt een niet te verwaarlozen inzet van iedereen en tevens bereidheid tot vorming.